

บทที่ 5

บทสรุป

การประเมินในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการดำเนินงานของศูนย์ทดลองเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ซึ่งประเมินตามแนวคิดของสเตคโดยมีเนื้อหา 4 ด้านคือ

1. สิ่งที่มีก่อนการดำเนินงาน เกี่ยวกับบุคลากร งบประมาณ การบริหารงาน และ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับเพื่อดำเนินงานตามโครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา

2. การจัดการ เกี่ยวกับวิธีการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมด้าน ต่าง ๆ ในการดำเนินงานตามโครงการ

3. ผลที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการดำเนินงานตามกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของศูนย์ โรงเรียน

3.1 ผลการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

3.2 ผลข้างเคียงหรือผลกระทบของโครงการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการประเมินครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง ประชากรที่ใช้ในการสร้างเกณฑ์การประเมิน จำนวน 21 คน กลุ่มที่สองประชากรเป็นประชากร ที่ใช้ในการประเมินแยกเป็น ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์ จำนวน 1 คน ผู้บริหารโรงเรียนร่วมศูนย์ จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 15 คน นักเรียนจำนวน 86 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 69 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีทั้งหมด 6 ฉบับ ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนศูนย์ทดลองเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนร่วมศูนย์ทดลองเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. แบบสอบถามครูผู้สอนโครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

5. แบบสอบถามนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

6. แบบสำรวจสภาพทั่วไปของโครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ในกรณีที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสาร ผู้ประเมินได้นำเสนอในลักษณะการบรรยาย แต่ถ้าข้อมูลเป็นในลักษณะเชิงปริมาณที่วัดปริมาณได้เป็นตัวเลขผู้ประเมินนำเสนอในลักษณะเป็นคำร้อยละ และอัตราส่วน

สรุปผลการประเมิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากแหล่งข้อมูลเมื่อนำมาเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานโครงการกับเกณฑ์การประเมินสรุปได้ดังนี้

1. สิ่งที่มีก่อนการดำเนินงาน

1.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการทุกคนได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์ ผู้บริหารโรงเรียนร่วมศูนย์ ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน มีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมโครงการและเข้าใจเหตุผลของการดำเนินงาน

1.2 ก่อนดำเนินงานได้รับการจัดสรรงบประมาณเฉพาะค่าพาหนะเดินทางจากโรงเรียนร่วมศูนย์มายังโรงเรียนศูนย์ ส่วนงบประมาณด้านการจัดการเรียนการสอนและค่าอาคารเรียน อาคารประกอบนั้น ไม่ได้รับเพิ่มเติมเลย

1.3 ก่อนการดำเนินงานศูนย์มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ครบทุกกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งเพียงพอสำหรับการสอนและอยู่ในสภาพใช้งานได้ แต่ไม่ได้รับสื่อหรืออุปกรณ์ การสอนที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมทั้งมีโต๊ะ เก้าอี้ไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนที่เพิ่มขึ้น

1.4 ในการเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินงานนั้นคณะผู้ดำเนินงานมีการประชุมชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้แก่ คณะครู ผู้ปกครอง และนักเรียนเข้าใจเหตุผลของการดำเนินงาน รวมทั้งมีวิธีการที่จะให้นักเรียนและผู้ปกครองที่ไม่ต้องการเข้าร่วมโครงการได้ เข้าร่วม

โครงการด้วยความเต็มใจ แต่การดำเนินงานตามโครงการไม่มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการ มอบหมายงานรับผิดชอบชัดเจนและไม่มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและจัดทำเป็นแผนโครงการในระดับโรงเรียน

2. การจัดการ

2.1 การพัฒนาโรงเรียนศูนย์ให้มีความพร้อมได้มาตรฐาน พบว่า สิ่งที่ได้รับเพียงพอแก่นักเรียนที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ อาคารเรียน อาคารประกอบและห้องสมุดซึ่งมีหนังสือเพียงพอต่อการศึกษาค้นคว้า สิ่งที่ไม่ได้รับได้แก่ ศูนย์โภชนาการและบริการสุขภาพ ศูนย์กีฬา งบประมาณอาหารกลางวัน

2.2 ได้รับการจัดยานพาหนะหรือค่าพาหนะสำหรับนักเรียนทุกคนที่เดินทางจากโรงเรียนเดิมมายังโรงเรียนศูนย์ทั้งไปและกลับ ตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการ

2.3 มีการนำวิทยากรท้องถิ่นเข้ามาให้ความรู้แก่นักเรียน และใช้วัสดุในท้องถิ่นมาทำสื่อการสอน ครูผู้สอนตามโครงการมีการทำเอกสารประกอบการสอน ได้แก่ กำหนดการสอน แผนการสอน และบันทึกการสอน แต่การบริหารการเรียนการสอนไม่ได้เป็นไปตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของโครงการ คือ ไม่มีศูนย์ภาษา ศูนย์สื่อการสอน ศูนย์ฝึกอาชีพ

2.4 มีวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยในการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ และมีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน

2.5 มีการวัดและประเมินผลตามที่หลักสูตรกำหนด แต่การนิเทศภายในของศูนย์ยังไม่เป็นระบบ

3. ผลที่เกิดขึ้น

3.1 ผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

3.1.1 นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้ครบทุกกลุ่มประสบการณ์และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์อย่างเต็มใจ จำนวนนักเรียนตามโครงการเพิ่มขึ้นทุกปี

3.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างรูปแบบใหม่กับรูปแบบเดิมเท่ากัน

3.1.3 การลงทุนต่อหัวของนักเรียนเท่าเดิม

3.2 ผลข้างเคียงหรือผลกระทบของโครงการ

3.2.1 อัตราการขาดเรียนของนักเรียนเท่าเดิม

3.2.2 อัตราการเรียนต่อของนักเรียนเพิ่มขึ้น

3.2.3 อัตราการตกซ้ำชั้นของนักเรียนลดลง

3.2.4 ครูมีความสามัคคีทั้งในโรงเรียนและต่างโรงเรียนเพิ่มขึ้น ขวัญและกำลังใจของครูเพิ่มขึ้น อัตราการขอย้ายของครูลดลง ครูสามารถนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ได้ อย่างเต็มที่ เช่น การคัดเลือกตัวแทนของโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ

3.2.5 ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 51 คน จากจำนวน 69 คน ตอบว่า ชุมชนมีความรักความเข้าใจกันมากขึ้น

3.2.6 นักเรียนจำนวน 63 คนจาก 86 คน ตอบว่า ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กีฬาสี กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนมากกว่าอยู่ในโรงเรียนเดิม

ผู้ปกครองนักเรียนเห็นว่าพฤติกรรมนักเรียนดีขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะ การพัฒนาทางสังคม ส่วนพฤติกรรมอื่น เช่น การช่วยงานบ้าน ความมีระเบียบวินัย ความขยันเรียนการเอาใจใส่ต่อการเรียนและความประพฤติดีขึ้นแต่ไม่ถึงร้อยละ 80

อภิปรายผล

จากการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน โครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน กับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ในโครงการ นำมาอภิปรายผล โดยจำแนกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านสิ่งที่มีก่อนการดำเนินงาน

1.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ดำเนินงาน โครงการบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการมีความเข้าใจในเหตุผลของการดำเนินงานและมีความเต็มใจที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งโรงเรียนศูนย์และโรงเรียนร่วมศูนย์ ครู นักเรียน และผู้ปกครอง นับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก เนื่องจากในการดำเนินงานใด ๆ ก็ตามหากผู้ที่เกี่ยวข้องไม่มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติแล้วก็ยากที่จะทำให้งานสำเร็จ เมื่อบรรลุเกณฑ์ในข้อนี้จึงส่งผลให้การดำเนินงานในขั้นต่อไปมีความต่อเนื่อง มีการจัดเตรียมวางแผนงานบุคลากรเพื่อให้เพียงพอสำหรับนักเรียนที่เพิ่มขึ้น และมีวิธีการที่ดึงครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการเข้ามาปฏิบัติงานตามโครงการ จากการประเมินพบว่าการทำงาน

ด้านนี้บรรลุตามเกณฑ์การประเมินโครงการทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มโรงเรียนบ้านปวงซึ่งตั้งอยู่ในเขตตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เป็นกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วยโรงเรียนทั้งหมด 5 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน บางโรงเรียนมีนักเรียนต่ำกว่า 60 คน มีระยะห่างระหว่างโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่เกิน 3 กิโลเมตร แม้ว่าตำบลบ้านปวงจะประกอบด้วยหมู่บ้านถึง 11 หมู่บ้าน แต่จำนวนประชากรบางหมู่บ้านมีเพียง 40 ถึง 60 หลังคา จึงทำให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษามากมายซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาตามที่ระบุไว้ในโครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนบ้านปวงจึงได้เป็นศูนย์แรก ที่เริ่มดำเนินงานตามโครงการนี้ของจังหวัดลำพูน ถึงแม้ว่าในระยะแรกการผู้ดำเนินงานมีปัญหาอยู่บ้าง เช่น ความไม่เต็มใจของผู้ปกครองที่ไม่อยากให้นักเรียนย้ายสถานที่เรียน ทางคณะผู้ดำเนินงานได้ตระหนักว่า ผู้ปกครองและชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน จึงได้หาวิธีการต่าง ๆ ทั้งการประชุมชี้แจงเหตุผลของการดำเนินงาน การแก้ปัญหาความไม่เข้าใจต่าง ๆ จนสามารถดำเนินการจัดประชาสัมพันธ์ โรงเรียนให้ชุมชนได้ทราบถึงการดำเนินงานกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียนรวมถึงความเคลื่อนไหวทางการศึกษา ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีให้กับชุมชน ทำให้ผู้ปกครองได้ทราบบทบาทของตนเอง การร่วมวางแผนงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะทำให้งานมีคุณค่าสอดคล้องกับความต้องการของทั้งสองฝ่าย อันจะทำให้สามารถสนองตอบความต้องการที่จะพัฒนาการศึกษาที่ถูกต้อง ด้านครูผู้สอนในตอนแรกจะมีความยึดติดกับโรงเรียนเดิมไม่อยากเปลี่ยนสถานที่ไปสอนในโรงเรียนศูนย์ แต่เนื่องจากตัวผู้สอนเองก็ได้รับผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ เช่น การที่ต้องสอนควบชั้น ไม่มีความถนัดในบางรายวิชาจึงทำให้มีความเข้าใจและเต็มใจที่จะเข้าร่วมโครงการ

1.2 งบประมาณ ดำเนินงานโครงการบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องของการได้รับงบประมาณการจัดยานพาหนะสำหรับนักเรียนทุกคนที่เดินทางจากโรงเรียนเดิมมาโรงเรียนศูนย์ ทั้งไปและกลับ ทั้งนี้จากสภาพเศรษฐกิจของประชาชนในเขตตำบลบ้านปวง เป็นตำบลที่มีอาชีพหลักคือ การเกษตรกรรมมีรายได้ค่อนข้างต่ำ การที่หน่วยงานต่าง ๆ จะดำเนินโครงการใดก็ตามจึงไม่สามารถได้รับการสนับสนุนในด้านการเงินจากประชาชนได้ ดังนั้นก่อนดำเนินโครงการ คณะผู้ดำเนินงานจึงได้เห็นความสำคัญว่า หากจะให้ผู้ปกครองต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นแล้วการดำเนินงานตามโครงการนี้จะทำไม่ได้แน่นอน เนื่องจากการเดินทางจากโรงเรียนเดิมไปยังโรงเรียนศูนย์

หากใช้การเดินทางเท้าจะไกลและอันตรายสำหรับนักเรียนจึงได้มีการจัดสรรงบประมาณในส่วน
ของค่าพาหนะไว้ก่อนงบประมาณอื่น นับได้ว่าหน่วยงานที่ดำเนินงานได้สังเกตเห็นปัญหาที่จะเกิดกับ
ตัวนักเรียนโดยตรง หากไม่มีงบประมาณสนับสนุนด้านนี้ อาจทำให้ผู้ปกครองเกิดการต่อต้านมาก
กว่าที่เป็นอยู่อย่างแน่นอน

สำหรับการดำเนินงานโครงการที่ไม่บรรลุเกณฑ์ได้แก่การได้รับงบประมาณ
เพิ่มเติมจากการจัดสรรปกติในการจัดการเรียนการสอนและการได้รับงบประมาณค่าอาคารเรียน
อาคารประกอบเพิ่มเติมเพียงพอสำหรับรองรับนักเรียนที่เพิ่มขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรง
เรียนศูนย์ซึ่งเป็นผู้ที่ดำเนินงานมาตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ ได้ทราบว่า งบประมาณด้านการจัดการ
เรียนการสอนได้รับตามการจัดสรรปกติไม่มีงบประมาณของศูนย์โดยเฉพาะ สำหรับงบประมาณ
ของศูนย์นั้นได้รับเป็นการปรับปรุงอาคารเรียนและอาคารประกอบเมื่อปีการศึกษา 2540 เพียงครั้ง
เดียว จากการขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณนี้เอง ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานต่อมา ทั้ง
ด้านการสร้างศูนย์ภาษา ศูนย์สื่อการสอน และศูนย์ฝึกอาชีพ จึงทำให้การดำเนินงานไม่สามารถ
บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้ เนื่องจากในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ต้องอาศัยงบ
ประมาณในการจัดการ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนนั้น การสร้างสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
ตลอดจนอาคารสถานที่ ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง

1.3 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ดำเนินงานโครงการบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องของ
การมีวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมการสอนเพียงพอที่จะรองรับนักเรียนที่เพิ่มขึ้น มีสื่อการ
สอนครบทุกกลุ่มประสบการณ์และอยู่ในสภาพใช้งานได้ มีการจัดเก็บสื่อวัสดุอุปกรณ์การสอน
อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนบ้านปวงซึ่งเป็นโรงเรียนศูนย์นั้น เป็นโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สื่อ อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ จึงมีค่อนข้างครบและหลากหลาย ครูสามารถนำมาใช้
สอนในกิจกรรมของนักเรียนประถมศึกษาได้ ทั้งยังมีการจัดเก็บที่ค่อนข้างเป็นระบบ

สำหรับการดำเนินงานโครงการที่ไม่บรรลุเกณฑ์นั้น ได้แก่ การได้รับสื่อ
อุปกรณ์การสอนที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเตรียมรับนักเรียนที่เพิ่มขึ้น อาจเป็นเพราะในส่วน
ของการดำเนินงาน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาจะมีงบประมาณสนับสนุนด้านนี้เพียง
พอจึงทำให้ไม่มีงบประมาณในส่วนการดำเนินงานของศูนย์ เกณฑ์ที่ไม่บรรลุอีกข้อหนึ่งคือ การมี
โต๊ะเก้าอี้สำหรับนักเรียนเพียงพอและอยู่ในสภาพใช้งานได้ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน
ศูนย์พบว่า ตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการมานักเรียนที่มาเรียนรวมศูนย์จะมีการนำโต๊ะเก้าอี้จากโรง

เรียนเดิมติดตามมาบางส่วน ถ้านักเรียนยังขาดโต๊ะเก้าอี้ที่นั่งผู้บริหารจะประสานงานขอจากโรงเรียนที่มีเหลืออยู่ ซึ่งได้ดำเนินการเช่นนี้มาตลอด จึงทำให้ไม่มีปัญหาการไม่มีโต๊ะ เก้าอี้สำหรับนักเรียน

1.4 การเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินงาน ดำเนินงานโครงการบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องของ มีการประชุมชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะครู ผู้ปกครองและนักเรียน เข้าใจถึงเหตุผลของการดำเนินงาน จึงมีผลทำให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการประชุมคณะกรรมการโครงการอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง. ซึ่งในการประชุมแต่ละครั้งจะนำปัญหาที่พบในการดำเนินงานมาเสนอต่อที่ประชุมเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา และจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการดำเนินงาน และคณะผู้ดำเนินงานมีวิธีการที่ให้นักเรียนที่ไม่ต้องการเข้าร่วมโครงการเข้าร่วมโครงการด้วยความเต็มใจ รวมทั้งมีวิธีการทำให้ผู้ปกครองที่ไม่ต้องการให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการเต็มใจส่งนักเรียนมาเรียนตามโครงการ ทั้งนี้จากวิธีการดำเนินงานตามโครงการมีผลกระทบต่อชุมชนและสังคมท้องถิ่นในชนบทอย่างมาก เพราะในสังคมชนบทนั้นจะถือว่าโรงเรียนเป็นสมบัติของชุมชน การย้ายนักเรียนจากหมู่บ้านของตนไปเรียนที่หมู่บ้านอื่นทำให้ชาวบ้านเกรงว่าโรงเรียนจะถูกยุบ จึงเกิดการแสกการต่อต้านที่รุนแรงพอสมควร การจะหาวิธีการให้ชาวบ้านเปลี่ยนใจได้ต้องเป็นวิธีการที่นุ่มนวลและอาศัยระยะเวลา ในการเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินงานครั้งนี้ต้องอาศัยเวลานานมากกว่า 1 ปี จึงทำให้ชาวบ้านยอมรับในการดำเนินงานได้

สำหรับการดำเนินงานโครงการที่ไม่บรรลุเกณฑ์ได้แก่ การไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการ และการมอบหมายงานรับผิดชอบที่ชัดเจน ทั้งนี้เพราะหน่วยเหนือในระดับอำเภอขึ้นไปไม่ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเลย ผู้ที่ดำเนินงานสำคัญคือ ผู้บริหารโรงเรียนของทั้งโรงเรียนศูนย์และโรงเรียนร่วมศูนย์ก็เพียงแค่ทำตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งในบางครั้งการขาดคำสั่งผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนก็ทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการดำเนินงาน โดยเฉพาะงานที่ต้องเกิดผลกระทบกับชุมชนซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุเกณฑ์ในหลาย ๆ ข้อ

2. ด้านการจัดการ

2.1 การพัฒนาโรงเรียนศูนย์ให้มีความพร้อมได้มาตรฐานทั้งด้านอาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ นวัตกรรมทางการศึกษา เครื่องมือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมถึงบริการอื่น ๆ ที่ต้องจัดให้นักเรียน ดำเนินงานโครงการบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องของ มีอาคารเรียน อาคารประกอบเพิ่มขึ้นเพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐานของ สปช. มีห้องสมุดและหนังสือเพียงพอต่อการศึกษาค้นคว้า จึงทำให้นักเรียนมีแหล่งความรู้ที่นอกเหนือจากการ

สอนของครูซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนเดิมที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก หนังสือสำหรับการศึกษาค้นคว้า มีไม่เพียงพอ เนื่องจากโรงเรียนบ้านปวงเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงได้รับการสนับสนุนงบประมาณด้านต่าง ๆ มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

สำหรับการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเกณฑ์ ได้แก่ การมีศูนย์โภชนาการและบริการสุขภาพ มีการสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันทุกคน และมีศูนย์กีฬา ทั้งนี้เนื่องจากการขาดงบประมาณด้านอาคารสถานที่ ซึ่งจากการขาดการสนับสนุนดังกล่าวทำให้การดำเนินงานบางอย่างไม่สามารถทำได้ เช่น การสร้างศูนย์กีฬา สร้างศูนย์สื่อการเรียน และศูนย์ฝึกอาชีพ รวมทั้งการขาดศูนย์โภชนาการ ศูนย์กีฬา ซึ่งสิ่งเหล่านี้นับเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานอย่างแท้จริง เมื่อขาดไปทำให้ผลการดำเนินงานไม่สามารถบรรลุตามเกณฑ์ได้ สำหรับงบประมาณด้านอาหารกลางวันนั้น โดยทั่วไปนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะไม่ได้รับงบประมาณด้านอาหารกลางวันทุกคน แต่จะได้รับตามการจัดสรรสัดส่วนจากส่วนกลาง เช่น ได้รับร้อยละ 40 ของนักเรียนประถมศึกษาทั้งหมด ซึ่งแต่ละปีจะได้รับไม่เท่ากัน จึงนับว่าเป็นสิ่งที่น่าวิตกไม่น้อย ทั้งนี้เพราะสภาพสังคมในตำบลบ้านปวงเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนมีรายได้อ่อนข้งต่ำ ส่งผลถึงการขาดอาหารรับประทาน ดังที่ ดุษณี สุทธิปริยาศรี (2527, หน้า 13 – 19) พบว่าปัญหาที่พบได้ในเด็กวัยเรียนคือ เด็กวัยเรียนขาดอาหารกลางวัน และ/หรืออาหารเช้า โดยทางโครงการอาหารกลางวันของกองโภชนาการ พ.ศ. 2521 ได้ประมาณว่ามีเด็กประมาณ 640,000 คน ใน 52 จังหวัด ไม่ได้รับประทานอาหารกลางวัน บางรายไม่ได้รับประทานอาหารเช้าด้วย ซึ่งมีผลทำให้เด็กวัยเรียนมีสุขภาพอ่อนแอ ไม่มีสมาธิในการเรียน เรียนไม่ได้ดี เมื่อการดำเนินงานตามโครงการไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณด้านนี้ จึงน่าจะมีผลต่อการดำเนินงานด้านอื่น ๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เป็นต้น

2.2 การบริการพาหนะศูนย์ ดำเนินงานโครงการบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องของการจัดยานพาหนะ หรือให้ค่าพาหนะแก่นักเรียนที่เดินทางมาโรงเรียนทั้งไปและกลับ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนจากโรงเรียนร่วมศูนย์ทุกคนได้รับค่าพาหนะ ตลอดระยะเวลาการเข้าร่วมโครงการ จึงส่งผลถึงการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เช่น ทำให้ผู้ปกครองไม่ต้องเดือดร้อนในเรื่องค่าใช้จ่าย นักเรียนมีความปลอดภัยในการเดินทางมากขึ้น ทำให้ชุมชนเห็นว่าการดำเนินงานตามโครงการไม่ได้มีผลเสียหายต่อนักเรียนแต่อย่างใด

2.3 การพัฒนาหลักสูตรแผนการสอนและวิธีจัดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และเป็นลักษณะศูนย์การเรียน ดำเนินงานโครงการบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องของการนำวิทยากรท้องถิ่นเข้ามาให้ความรู้กับนักเรียนในโครงการ มีการนำวัสดุท้องถิ่นมาทำสื่อการสอน และมีการทำเอกสารต่าง ๆ ในการทำการสอน คือ กำหนดการสอน แผนการสอน บันทึกการสอน ทั้งนี้ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอน ต้องมีการอาศัยเทคนิควิธีการที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ให้นักเรียนให้มากที่สุด ครูจึงต้องจัดหาแหล่งความรู้ใหม่ ๆ ที่นอกเหนือจากตำรา ตลอดจนมีการใช้สื่อต่าง ๆ ที่หาง่ายในห้องถิ่น เพื่อให้ให้นักเรียนมีความเข้าใจง่ายขึ้น นับเป็นผลดีต่อการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งสาเหตุประการหนึ่งที่ครูต้องหาวัสดุในห้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ก็เนื่องจากไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนด้านการจัดการเรียนการสอนเพียงพอ ในบางครั้งครูต้องเสียค่าใช้จ่ายด้วยตนเองในการหาสื่อการสอน สำหรับการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเกณฑ์ ได้แก่ การบริหารการเรียนการสอนของศูนย์โรงเรียน เป็นไปตามลักษณะโครงสร้างที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของโครงการ ทั้งนี้เนื่องมาจากการขาดงบประมาณสนับสนุนด้านการจัดสถานที่ในเรื่องดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม คณะผู้ดำเนินงานก็ได้ดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้ว เช่น ห้องปฏิบัติการทางภาษาเป็นศูนย์ภาษา ห้องสื่อการเรียนเป็นศูนย์สื่อการเรียน เพื่อพยายามให้เป็นไปตามการดำเนินงานให้มากที่สุด

2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และผลงานที่ได้วิจัยแล้วมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดำเนินงานโครงการบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องของการมีวัสดุอุปกรณ์ ที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ ช่วยในการเรียนการสอน (เช่น คอมพิวเตอร์) มีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบัน ครูผู้สอนมีการพัฒนาวิธีการสอนเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้จากเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ครูมีการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาการสอนของตนเอง โดยการนำผลการวิจัยซึ่งมีการทำไว้แล้วมาปรับปรุงงานสอนของตนเอง เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและส่งเสริมให้นักเรียนได้มีคุณภาพมากที่สุด ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.5 การพัฒนากระบวนการนิเทศกิจกรรมการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกัน
 ดำเนินงานโครงการบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องของการวัดและประเมินผลตามที่หลักสูตร
 กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นข้อบังคับในการจัดดำเนินงานในโรงเรียนประถมศึกษา ทุกโรงเรียน
 ต้องมีการวัดและประเมินผลในระบบเดียวกัน สำหรับการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเกณฑ์ได้แก่ การ
 นิเทศภายในอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนทราบว่าในการดำเนิน
 งานที่ผ่านมา ศูนย์ประสบปัญหาเกี่ยวกับการย้ายเข้าออกของครู การจัดวิชาให้ครูสอนจึงไม่ค่อย
 แน่นนอน บางวิชามีการเปลี่ยนครูผู้สอนถึง 4 ครั้งในแต่ละเทอม ทำให้ส่งผลกระทบต่อจัดการ
 นิเทศ ทำให้การนิเทศภายในโรงเรียนไม่เป็นระบบที่แน่นอน

3. ผลที่เกิดขึ้น

3.1 ผลการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามหลักการของโครงการ ดำเนินงาน
 โครงการบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่อง นักเรียนทุกคนได้เรียนและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ นัก
 เรียนได้เรียนรู้ครบทุกกลุ่มประสบการณ์ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์อย่างเต็มใจ
 จำนวนนักเรียนเข้ามาเรียนตามโครงการเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ทั้งนี้จากการสอบถามครูผู้สอนพบว่า
 ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการที่นักเรียนได้เข้ามาเรียนร่วมกันทำให้นักเรียนมีโอกาสได้รับความรู้
 จากครูผู้สอนหลาย ๆ คน จำนวนนักเรียนที่มีมากขึ้น สะดวกต่อการจัดกิจกรรมการสอนเป็นกลุ่ม
 ครูแต่ละคนมีความถนัดแตกต่างกัน ทำให้นักเรียนมีการแข่งขันกัน จำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นทุกปี
 เนื่องจากสาเหตุที่ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการเรียนรวมศูนย์ จึงทำให้การดำเนินงานระยะ
 หลังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับชุมชน สำหรับการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเกณฑ์ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 ไม่เพิ่มขึ้นกว่าการจัดตามรูปแบบเดิม สำหรับการดำเนินงานในครั้งนีพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในวิชา
 ภาษาไทยของนักเรียนตามโครงการ สูงกว่านักเรียนที่ไม่อยู่ในโครงการทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียน
 ที่ไม่อยู่ในโครงการมีบางส่วนที่เป็นนักเรียนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งจะมีความถนัดในวิชาภาษาไทย
 ต่ำกว่านักเรียนในโครงการ เพราะเมื่ออยู่ที่บ้านนักเรียนชาวเขาจะพูดภาษาของตนเอง ขาดการ
 ใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสาร ในวิชาคณิตศาสตร์พบว่านักเรียนในโครงการมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่า
 นักเรียนที่ไม่อยู่ในโครงการ ทั้งนี้ จากการที่ผู้ประเมินได้สำรวจพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการ
 สอนของโรงเรียนศูนย์ มีการแบ่งเวลาเรียนเป็นคาบวิชาตามตารางสอนของระดับมัธยมศึกษา ครูผู้
 สอนจะไม่ได้มีโอกาสยืดหยุ่นเวลาในการทำกิจกรรมหรือในการสอนเลย เมื่อหมดเวลาสอนในแต่ละ
 คาบนักเรียนก็ต้องเตรียมตัวเรียนในวิชาต่อไป ครูผู้สอนเองก็ต้องสอนชั้นอื่น ดังนั้นจึงนำส่งผล

กระทบทำให้นักเรียนขาดความต่อเนื่องในเนื้อหา ซึ่งนักเรียนในระดับประถมศึกษาควรมีการยืดหยุ่นเวลาได้ หากนักเรียนต้องการอธิบายต่อเพื่อให้ชัดเจนครูควรมีเวลาในการอธิบายต่อได้ โดยเฉพาะในวิชาทักษะคือ ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ที่ต้องอาศัยความเข้าใจที่ชัดเจน อีกเกณฑ์หนึ่งที่ไม่บรรลุดังวัตถุประสงค์ของโครงการคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เปรียบเทียบกับการจัดตามรูปแบบเดิม มีครูบางคนให้ความเห็นว่าเนื่องจากนักเรียนเป็นเด็กในระดับประถมศึกษาการจัดการจัดการสอนในรูปแบบเดิมคือ ครูอยู่กับนักเรียนตลอดเวลา โดยครูคนเดียวสอนทุกวิชา จะทำให้นักเรียนรู้พื้นฐานของนักเรียนแต่ละคน ครูสามารถซ่อมเสริมนักเรียนได้เนื่องจากครูรู้ข้อมูลรายละเอียดของนักเรียนเป็นรายบุคคล

3.2 ผลข้างเคียงหรือผลกระทบของโครงการ ดำเนินงานบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่อง อัตราการเรียนต่อของนักเรียนเพิ่มขึ้น อัตราการสอบตกซ้ำชั้นของนักเรียนลดลง สร้างความสามัคคีในคณะครูทั้งในโรงเรียนและต่างโรงเรียน ครูมีขวัญและกำลังใจเพิ่มขึ้น ครูสามารถนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ได้อย่างเต็มที่ เช่น การคัดเลือกตัวแทนของโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ ผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการศึกษา มีการประสานงานกับโรงเรียนเกี่ยวกับตัวนักเรียนอยู่ตลอด ทำให้ไม่ค่อยมีการขาดเรียน ผู้ปกครองส่งเสริมให้บุตรหลานได้เรียนสูงสุดเท่าที่จะมีความสามารถทำได้ สำหรับครูผู้สอน ทั้งในโรงเรียนและต่างโรงเรียน ในระยะเริ่มต้นโครงการจะไม่ค่อยเต็มใจเข้าปฏิบัติงานตามโครงการ เนื่องจากครูมีความคิดว่าถ้าสอนทุกวิชาในเด็กกลุ่มเดียว จะทำให้ได้ผลดีกว่าแต่เมื่อได้มาปฏิบัติงานตามโครงการจึงพบว่า มีเพื่อนร่วมงานมากขึ้น มีการทำงานที่เป็นระบบ ครูได้สอนตามความถนัด ขวัญและกำลังใจของครูจึงเพิ่มขึ้นด้วย

สำหรับการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเกณฑ์ได้แก่ อัตราการขาดเรียนของนักเรียนลดลงจากการสำรวจพบว่าก่อนเริ่มดำเนินโครงการและหลังเริ่มดำเนินโครงการ การขาดเรียนของนักเรียนโดยเฉลี่ยลดลงเพียงเล็กน้อยแทบจะไม่เปลี่ยนแปลงเลยจึงถือว่าไม่ลดลงทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนในระดับประถมศึกษาเป็นวัยที่ชอบการมาโรงเรียน และยังเป็นวัยเด็กที่ไม่สามารถช่วยเหลืองานของผู้ปกครองได้ จึงไม่ค่อยมีการขาดเรียนโดยไม่จำเป็นดังเช่นในนักเรียนระดับมัธยมในชนบทที่ต้องขาดเรียนเพื่อช่วยผู้ปกครองทำงาน ในด้านอัตราการขอย้ายของครูนั้นจากการสอบถามพบว่าครูส่วนใหญ่เป็นครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่อื่นซึ่งห่างไกลจากโรงเรียนศูนย์ ทำให้ครูต้องการย้ายเพื่อทำการสอนใกล้บ้านของตนเอง พฤติกรรมของนักเรียนในโครงการที่ผู้ปกครองตอบว่าไม่ดีขึ้นคือ

การช่วยงานบ้าน ความมีระเบียบวินัย ความขยันเรียน การเอาใจใส่ต่อการเรียนและความประพฤติ จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองพบว่าต่างมีความคาดหวังในตัวบุตรหลานมากจนทำให้มองพฤติกรรมปกติของเด็กในการปกครองไม่เป็นที่น่าพอใจถึงแม้ว่าส่วนใหญ่จะมีความเห็นว่าการปฏิบัติต่าง ๆ ดีขึ้น แต่ก็มีพฤติกรรมที่ผ่านเกณฑ์เพียงข้อเดียวคือการพัฒนาทางสังคม

อีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมของนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ อาจเป็นเพราะการตั้งเกณฑ์การประเมินไว้สูง คือความเห็นผู้ปกครองร้อยละ 80 ขึ้นไปจึงถือว่าผ่านเกณฑ์ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ปกครองพบว่ามีความเห็นว่ามีพฤติกรรมดีขึ้นถึงร้อยละ 60 ขึ้นไป

จากผลการประเมิน พบว่าการดำเนินงานตามโครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินงานที่ไม่ผ่านเกณฑ์ในประเด็นสำคัญหลาย ประเด็นทั้งนี้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานตามโครงการ มีความเห็นว่ายังไม่เป็นที่น่าพอใจคณะผู้ดำเนินงานควรมีการนำผลจากการประเมินครั้งนี้ ร่วมกันวิเคราะห์หาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องต่อไป

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะจากผลการประเมิน โครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการประเมินไปใช้ และข้อเสนอแนะด้านการวิจัยหรือประเมินผลต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการประเมินไปใช้ จากวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ มุ่งประเมินการดำเนินงานเพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่กลุ่มเป้าหมาย จึงขอเสนอแนวทางการดำเนินงานโครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 สิ่งที่มีก่อนการดำเนินงาน

1.1.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการควรมีความเข้าใจหลักการและเหตุผลของโครงการอย่างแท้จริง ตั้งแต่ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.1.2 งบประมาณ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในด้านต่าง ๆ ตามกำหนดไว้ในโครงการ ทั้งนี้เพราะงบประมาณเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินงาน หากขาดงบประมาณแล้ว จะไม่สามารถนำปัจจัยหลาย ๆ อย่างมาดำเนินงานได้

1.1.3 ควรมีการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นของศูนย์โดยเฉพาะเพื่อใช้สำหรับการดำเนินงาน ทั้งด้านสิ่งที่เป็นวัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ สื่อการสอน ตลอดจนอุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ๆ

1.2 การจัดการ

1.2.1 ด้านการเรียนการสอนของศูนย์ การจัดการเวลาเรียนของนักเรียน ระดับประถมศึกษา นั้น ไม่ควรจัดตามเวลาเรียนของนักเรียนมัธยม โดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์ ที่ต้องอาศัยความเข้าใจที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ศูนย์ควรจัดเวลาเรียนในคาบวิชาดังกล่าวให้สามารถยืดหยุ่นได้ จะทำให้นักเรียนมีเวลาในการทำความเข้าใจแต่ละเนื้อหาได้อย่างชัดเจน มีเวลาถามครู ผู้สอนในสิ่งที่ไม่เข้าใจในแต่ละเรื่องได้

1.2.2 หน่วยงานผู้บังคับบัญชาในระดับสูงขึ้นไปควรมีการเขียนนโยบายที่ชัดเจน มีการกำหนดความรับผิดชอบให้ผู้ดำเนินงานได้ทราบขอบเขตความรับผิดชอบในการดำเนินงาน เช่น ความรับผิดชอบในตัวนักเรียนทั้งในขณะเดินทาง ขณะอยู่ในโรงเรียนศูนย์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลดีแก่การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ

1.2.3 การดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์ ควรมีการเน้นงานด้านวิชาการให้มากขึ้น โดยเฉพาะควรมีการนิเทศภายในที่เป็นระบบ จะส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการอีกทางหนึ่ง

1.3 ผลที่เกิดขึ้น ในด้านผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเกี่ยวกับความเสมอภาคในโอกาสได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ คุณภาพของนักเรียน และค่าใช้จ่ายในการลงทุนทางการศึกษา ควรมีการกำกับดูแลติดตามประเมินผลจากคณะผู้ดำเนินงานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรมีการร่วมประเมินผลการดำเนินงานอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง จากการทำงานที่ผ่านมา ไม่ได้มีการประเมินผลเลย จึงทำให้ไม่ทราบผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ในด้านผลข้างเคียงหรือผลกระทบของโครงการ คณะทำงานควรมีการประสานงานกับชุมชนให้มากกว่าเดิม เพื่อจะได้ทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ชาวบ้าน จะทำให้ส่งผลถึงนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการ

ผู้บริหารและคณะครูต่างโรงเรียนควรมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมของโครงการ จะเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการอีกทางหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยหรือประเมินผลต่อไป

ในการวิจัยหรือประเมินผลโครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาครั้งต่อไป เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงขอเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้องและเป็นประสบการณ์จากการประเมินโครงการดังต่อไปนี้

2.1 ควรมีการประเมินโครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอทุกระยะ

2.2 ควรมีการประเมินคุณภาพนักเรียนในการดำเนินงานลักษณะศูนย์โรงเรียนเปรียบเทียบกับ การดำเนินงานโครงการอื่น

2.3 หากมีการประเมินการดำเนินงานของศูนย์ทดลองเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในครั้งต่อไป ควรมีการติดตามผลนักเรียนที่จบจากโครงการนี้ไปแล้วด้วย